

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ: ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД

В статті висвітлюються деякі аспекти формування гуманістичного світогляду особистості. Показана цінність гендерної ідеології у формуванні нових світоглядних орієнтирів сучасної людини. Наголошується на необхідності впровадження у вітчизняну виховну практику комплексної інноваційної системи організації навчально-виховної діяльності студентства, що базується на принципах гендерної рівності, толерантності, гуманізму та забезпечує нові способи трансляції соціокультурного досвіду і егалітарних цінностей.

Ключові слова: гуманізм, гуманістичний світогляд, навчально-виховний процес, гендерна ідеологія, гендерні стереотипи, егалітарність, андрогінна свідомість.

Постановка проблеми. Ідея гуманізації суспільства є провідною методологічною основою організації процесів навчання і виховання особистості. Це передбачає переосмислення як суспільних, так і індивідуальних цінностей, формування нової системи духовно-світоглядних орієнтацій, основу яких будуть складати кращі людські виміри – духовність, моральність, висока освіченість, людська гідність.

Інтеграційні процеси, що відбуваються сьогодні в світі, активізують необхідність модернізації національної освіти і все активніше стимулюють потребу “формування неконфліктного різновиду світогляду сучасної людини”. На перший план виходить розвиток соціально-активної особистості “зі сталою ієрархією цінностей, системою морального ставлення до світу, до себе та до інших людей”.

Негайність вирішення даної проблеми зумовлена тим, що сьогодні спостерігається загострення суперечностей між: соціальним запитом суспільства на гуманну особистість і традиційною системою виховання; необхідністю педагогічної практики в науковому обґрунтуванні оновлення системи гуманістичного виховання згідно з вимогами сучасності та складністю розвивальної ієрархізації загальнолюдських, конкретно-історичних та індивідуальних цінностей; необхідністю ефективного цілеспрямованого формування гуманістичних цінностей особистості молодій людини та послабленням виховної функції освітніх закладів [10, с. 2]; невідповідністю соціокультурної потреби в гуманізації відносин між людьми, у прояві гуманістичних цінностей і негативними явищами бездуховності сучасного суспільства [11, с. 2].

Все це ставить суспільство перед необхідністю переосмислити соціокультурні явища та картину світу в цілому.

Нова картина світу – це, за великим рахунком, корелят світоглядних ідей та ідеалів протилежних культурних традицій. В наш час вона утворює таку матрицю людської поведінки та діяльності, яка виключає конфронтацію, забезпечує конструктивізм і неможливість тим самим домінування в житті

істини без/поза моралі. Ця картина світу спонукає, приневолює будь-кого до морального вдосконалення та самовиявлення [2, с. 10]. Означена матриця глибоко гуманістична й педагогічна за своєю сутністю, оскільки звільняє буттєвість від антагонізмів, ворожнечі, безперервних суперечностей і протистоянь. Відкритість, критичність і самокритичність світоглядних уявлень дозволяє людині бути толерантною щодо інших поглядів і світоглядних систем взагалі.

Отже, потреба у новому гуманістичному “прочитанні” сучасного світу висуває нові вимоги і до освіти. Все активніше презентується думка про необхідність переосмислення провідних функцій освіти (трансляційної та соціалізаційної), коли трансляційна “постає не відтворювальною, а перетворювальною”, а соціалізаційна “охоплює не лише пристосування до наявної ситуації, але також її пристосування особисто до себе” [3, с. 50].

Тобто, одним із провідних завдань освіти має стати розвиток певної системи потреб і мотивів особистості, що визначатимуть сформованість гуманістичної спрямованості її життєдіяльності. Цього вимагає і сучасна соціокультурна дійсність, як гетерогенна, мінлива, багатоваріантна, плюральна, що викликає до життя нові, нетрадиційні альтернативні підходи, які дозволяють відійти від однозначного визначення реальності і людини, відмовитися від понять лінійності і редукціонізму на користь гармонії, цілісності, різноманітності [14, с. 48]. У зв’язку з цим у становленні людини нового світогляду особливої цінності набувають відчуття особистісної співпричетності і відповідальності, імовірнісне сприйняття і діалогічність процесів пізнання.

Слід зазначити, що ті позитивні тенденції, які вже мають місце в царині наукового знання, певною мірою зумовлені новими егалітарними підходами щодо стосунків між індивідами різної статі, новим культурним досвідом і альтернативними освітніми практиками; переосмисленням існуючих традиційних підходів до розвитку і становлення особистості чоловіка і жінки, та впливів на їх свідомість соціальних ідеалів і норм; формування їх життєвих потреб і цінностей в контексті *гендерної ідеології*. Все це робить гендерну концепцію особливо цінною і необхідною у формуванні нових світоглядних орієнтирів сучасної людини.

Становлення особистості є складним та суперечливим процесом, обумовленим не лише природним (біологічним) розвитком людини, а й соціальними умовами, в яких цей процес проходить. Явища світу відбиваються та перетворюються у свідомості людини, відливаючись у форму світоглядних уявлень, з позицій яких людина перетворює навколишній світ.

В науковій літературі *світогляд* особистості розглядається як система поглядів на світ, ставлення людини до суспільства, природи, самої себе. Так, Е. Монозон трактує світогляд як узагальнену систему поглядів, переконань та ідеалів, у яких людина виявляє своє ставлення до природного й соціального оточення. Автор підкреслює, що світогляд узагальнює знання,

досвід, емоційні оцінки, визначає ідейну спрямованість життя й діяльності особистості.

Значної уваги в науковій літературі приділяється саме гуманістичним аспектам світогляду (К. Гольштейн, А. Маслоу, Р. Мей, Дж. Олпорт, К. Роджерс, Дж. Дьюї, В. Франкл та ін.). Філософи розкривають унікальність і загальну цінність життя. Ідеї духовності й моральності презентуються в роботах В. Баранівського, І Беха, М. Боришевського, С. Пролєєва. Духовні виміри виховання висвітлені в працях М. Бердяєва, В. Соловйова, П. Флоренського, П. Юркевича.

Питання сутності людського буття, законів світобудови, сутності людської свободи та відповідальності все активніше розглядається сьогодні поряд з питаннями статі через призму теорії гендеру. Вони знайшли своє теоретичне узагальнення в сучасних філософських концепціях, що розкриваються в роботах С. Айвазової, Г. Брандт, Т. Власової, О. Вороніної, О. Доманова, І Жерьобкіної, С. Жерьобкіна, Т. Клименкової, А. Міщенко, Н. Чухим та інших.

Особливої цінності і актуальності ідеї гуманізму набувають для сучасної освітньої практики. Важливий внесок у розробку соціально-теоретичних аспектів гуманізму, проблеми гуманізації навчання і виховання, формування гуманістичного світогляду особистості учнівської і студентської молоді зробили А. Олексюк, В. Андрущенко, Л. Губернський, Ш. Амонашвілі, Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, М. Боришевський, О. Вишневський, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Ільченко, О. Киричук, Ю. Мальований, І. Матюша, О. Сухомлинська, М. Ярмаченко та ін.

Науковці акцентують увагу на тому, що закономірності формування гуманістичної спрямованості людини детерміновані загальними особливостями становлення особистості (пізнання, почуття, потреби та формування мотивів гуманної поведінки, усвідомлення), дії, що дає підстави наголосити на необхідності взаємодії *інтелектуальної, емоційно-почуттєвої, потребнісно-мотиваційної та діяльнісної* складових гуманістичного світогляду [10, с. 24]. Отже, все це потребує в процесі його розвитку відповідної системи організації освітнього простору, що в свою чергу висвітлює необхідність у нових освітніх моделях.

Сьогодні превалює ідея зміщення акценту зі “знанієвої” моделі освіти на *компетентнісну парадигму*, прихильники якої ототожнюють її з “постіндустріальною” (інформаційною) сучасністю [1]. Водночас, в останній час пріоритетності набула *особистісно-орієнтована* освіта, зусилля якої спрямовані не стільки на навчання і виховання, скільки на необхідність закласти в людині механізми самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання. Тобто, становлення людини як неповторної індивідуальності, духовності, творчого початку [5, с. 12].

Ідеї розвитку активної особистості, здатної до самотворення пропагує *критична педагогіка*. Її представники показують, як через освіту влада контролює масову свідомість і тому місією освіти, на їх думку, має бути процес становлення особистості, вільної від стереотипів. Модель

саморозвитку людини в світі пропонує і *синергетика*, яка презентує ідеї залучення людини до активного процесу відкриттів, тобто її орієнтиром має стати креативність, коли людина постає як самодостатня істота, що перебудовує сама себе задля гармонізації відносин між собою й соціумом.

Як бачимо, сучасні *освітні моделі* підтверджують провідну роль розвитку особистості, вільної від стереотипів, здатної не тільки сприймати нове і змінювати оточуючий світ, але й саморозвиватися, самовдосконалюватися. Такі підходи є близькими і стратегії *гендерної ідеології*, провідні ідеї якої можуть бути розв'язані в контексті гуманістичної особистісно-орієнтованої освіти, де створення критичної та самодостатньої особистості, забезпечуватиметься завдяки (через) формуванню необхідного інструментарію для гендерно “пригноблених”.

Мета статті – висвітлити можливі шляхи формування гуманістичного світогляду особистості в контексті гендерної парадигми.

Виклад основного матеріалу. Прийняття сучасною науковою думкою *гендерної ідеології* дало можливість дослідити вплив статі на розвиток і формування культури суспільства, виявити і зрозуміти приховані механізми формування соціо-культурних цінностей та відтворення їх в свідомості різних індивідів, що в кінцевому результаті трансформується в світоглядну позицію. Незаперечним став той факт, що *гендерне знання* розширило межі розуміння становлення особистості в соціумі, сприяло усвідомленню закономірностей відтворення соціокультурної практики у свідомості кожної статі.

В цьому контексті доречним буде згадати думку В. Мясичева, який справедливо відмічав, що *знання* про особистість дозволяє передбачити її вірогідні реакції (внутрішні і зовнішні) в певних умовах [13]. Ця концепція науковця в світлі *гендерної ідеології і гендерного підходу* до сутності знань набуває особливого смислу у розумінні формування гуманістичних світоглядних цінностей індивідів різної статі.

Свій конкретний вираз гуманність особистості знаходить у процесі ставлення (відношення) людини до оточуючого світу, інших людей та різних проявів людської діяльності, яке формується завдяки природно-історичному суспільному розвитку людства та під впливом власного життєвого досвіду.

Саме така позиція є об'єднуючою між *гуманістичним і гендерним підходами* в освіті. В цьому контексті особливої цінності набуває вивчення *гендерного досвіду* людини, який суттєво впливає на її соціо-культурну позицію, формування свідомості, спрямованість ціннісних орієнтацій під час сприйняття життєвих явищ і подій. Саме гуманістичність гендерної свідомості і егалітарність цінностей як система світоглядних орієнтацій визначають ставлення людини в таких площинах, як “Людини – Людина”, “Людина – Суспільство”, “Людина – Всесвіт”.

Досвід завжди індивідуальний, тому важливо враховувати всі його складові, серед яких суттєвою є саме *гендерна* складова. У зв'язку з цим сучасна реальність вимагає осмислення нових моделей жіночого і чоловічого буття, взаємодію “соціальних акторів” (індивідуальних, колективних), як

можливість удосконалення відносин в суспільстві, виведення їх на рівень гендерного паритету. Тобто, можна зазначити, що багатомірність *соціокультурного досвіду* людини є визначальним в формуванні її ціннісних переваг, якостей, мотивів поведінки та дій.

Гендерні ідеали і цінності набувають сьогодні певного важелю і суттєво впливають не тільки на конструювання нового типу суспільних відносин, гендерно паритетного соціуму, але й на розвиток егалітарної свідомості індивідів як основи їх *гуманістичного світосприйняття*, що підтверджується рядом досліджень.

Сьогодні вивчаються різні аспекти гендерного виховання молоді (С. Вихор, М. Зубілевич), гендерної ідентифікації і соціалізації (І. Кльоцина, В. Романова), шляхи подолання стереотипності мислення учасників навчально-виховного процесу (Л. Долгих, Л. Харченко), гендерні особливості самореалізації особистості (А. Бендас, С. Кудінов, М. Околітенко, Л. Попова), можливості врахування гендерних відмінностей у процесі навчання (В. Кравець, В. Симонов, С. Харченко), напрямки формування гендерної культури (Т. Бучинська, Т. Дороніна, О. Кікінежді, О. Луценко, П. Терзі), пріоритети гендерного підходу в підготовці студентів вищих педагогічних закладів (О. Вороніна, І. Мунтян, Л. Штильова), питання впровадження гендерного знання в соціокультурну і освітню практику (Г. Бреслав, В. Громовий, С. Риков, Б. Хасан та інші).

Науковці підкреслюють, що упровадження *гендерного підходу* в практику освіти відкриває можливості для розширення життєвого простору у розвитку індивідуальних здібностей і задатків молоді людини, вивільняє мислення учасників навчального процесу від гендерних стереотипів шляхом урахування специфіки життєвих інтересів і психологічних особливостей статей. Чинник гендеру в *гуманістичній педагогіці* полягає у спрямуванні особистісного становлення хлопців і дівчат шляхом збереження рівності в їхніх правах і можливостях, а також у розробленні такої стратегії освіти, яка орієнтувала б на розвиток самобутності суб'єкта навчально-виховного процесу як надпредметного результату, на забезпечення атмосфери позитивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу, на впровадження творчого підходу до змісту навчально-професійної діяльності, на створення умов для самореалізації молоді людини [4].

Відмічається, що серед бар'єрів, що потрібно подолати суспільству на шляху до демократичного майбутнього, є проблема формування *гендерного паритету* та *гендерної політики* в Україні. Освіта, в цьому випадку, чи не найважливіший метод вирішення вищезазначеного завдання. Науковці доводять доцільність гендерної освіти як важливого кроку у формуванні демократичного суспільства і наголошують на необхідності введення гендерних курсів у структуру освіти, що сприятиме науковій реабілітації табуйованих суспільством та культурою тем.

Поряд з цим вчені наголошують, що задля гармонійного існування і чоловіки і жінки повинні вміти виявляти риси *інструментальні* чи *експресивні* відповідно до певної діяльності. Використання гендерного

підходу у навчально-виховному процесі має бути спрямованим саме на таку гнучку особистість, підготовлену до рольової варіативності та більш повної самореалізації [9, с. 199]. Отже, *гендерний підхід* – це новітня стратегія навчання та виховання учнівської молоді, заснована на засадах рівності прав та можливостей у здобуванні освіти, гармонійного розвитку та самореалізації особистості [9, с. 202].

При цьому слід зазначити, що гендерний підхід визнає існування статевих відмінностей чоловіка і жінки, але спрямований на повноцінне розкриття особистості людини задля її гармонійного розвитку, тобто *збалансування саме інструментальних та експресивних рис* особистості [9, с. 197]. Дослідники єдині в тому, що застосування гендерного підходу в освітній практиці сприяє формуванню серед учнівської молоді навичок рівноправного співробітництва, а також створює умови для формування гендерної культури (як гендерної чутливості).

Отже, метою впровадження гендерного підходу в навчально-виховний процес є створення сприятливих умов для успішної гендерної соціалізації особистості учня/учениці; тобто толерантне (без статевих упереджень) ставлення до учнів, що забезпечує максимальний розвиток їхніх особистих нахилів та здібностей без огляду на “закон статі”; навчально-виховна діяльність спрямована на опанування підлітками низки гендерних ролей (варіативних моделей), задля їхньої успішної соціальної адаптації у майбутньому (дорослому) житті [9, с. 199].

Поряд з цим важливо підкреслити, що способи організації навчально-виховного процесу в контексті *світоглядного підходу* мають передбачати не перетворення людиною світу за певним планом, а творення себе, що передбачає постійний процес коректування смисложиттєвих орієнтирів з врахуванням *гендерного досвіду* кожної статі.

В зв'язку з цим особливого значення набуває *свобода виявлення* кожного індивіда не залежно від статі, як основа становлення креативної особистості. Не можна не погодитися з П. Фрейдом, який вбачав мету освіти в звільненні людини від будь якого приниження. Онтологічну місію людини він вбачав у тому, щоб бути суб'єктом, відмовившись від “культури мовчання”. Тобто, освіта має стати *практикою свободи*, яка розуміється як невідмінна умова процесу становлення особистості.

Механізмами такого “визволення”, відмічав педагог-науковець, можуть стати *діалог і критичне осмислення реального світу* через відкритість і постійну взаємодію з ним у процесі пізнання.

Таким чином, можна з упевненістю сказати, що така *взаємодія*, згідно основних векторів *гуманістичного підходу* в освіті, має забезпечуватися упровадженням особистісно-орієнтованих технологій навчання, ціннісно-смысловим і творчо-діяльним підходами, максимальною індивідуалізацією навчального процесу, інтеграцією змісту фахових, психолого-педагогічних і гендерних дисциплін, створенням умов для саморозвитку особистості, самореалізації потреб і природних задатків молоді людини. Тобто, результатом освіти має бути вільна від стереотипів, здатна сприймати нове

особистість, котра відповідає рівню демократичного, гендерно паритетного суспільства, що розвиватиметься на гуманістичних засадах.

Говорячи про реформування освіти в напрямку її гуманізації та егалітарності, важливо розглянути співвідношення гуманізму, толерантності з ідеологією гендерної рівності, тим більше, що це питання не залишається поза увагою науковців. Так, на думку Н. Грицяк, “справжня гуманізація передбачає переборення пануючих століттями стереотипів щодо соціальних ролей жінки і чоловіка, емансипацію всього суспільства, звільнення культури від сексистської ідеології та впровадження концепції гендеру в усі сфери суспільного життя” [7, с. 71].

Сьогодні *егалітарність* стала розглядатися як “визнання рівності самоцінності, самовідчуттів, самоідентифікації особистості жінок і чоловіків поряд з рівністю прав чоловіків і жінок (І. Калабіхіна). Як справедливо відмічає Т. Дороніна, “результатом дії принципу егалітарності в суспільному устрої можна вважати анулювання статевої ієрархії (гендерної асиметрії) та зміну її на гендерний паритет” [9, с. 211].

Важливо наголосити, що “*принцип рівності* (егалітарності) належить розуміти зовсім не як нівелювання різниці між жінкою та чоловіком, а навпаки – зважаючи на природну роль жінки, вибудовувати такі соціальні умови, щоб усі громадяни, незалежно від статі, мали однакові можливості повно виявляти свої таланти, реалізувати новаторські ідеї” [6, с. 13].

Отже, перед освітою стоїть потреба формування особистості з *егалітарними переконаннями і андрогінною свідомістю*.

Ми поділяємо думку науковців, що егалітарність як необхідна умова гендерної освіти повинна увійти до системи загально-соціальних норм та знайти своє відбиття в системі освітніх вимог. *Егалітарна свідомість* – це сформована на основі здобутих знань (умінь, навичок) система особистих переконань щодо неприпустимості будь-яких форм дискримінації та незаперечності принципу егалітарності, що повинно скеровувати поведінку людини та впливати на ставлення до оточення [9, с. 215].

Таким чином, для вітчизняної виховної системи, яка декларує гуманістичні цінності, *принцип гендерної рівності* має бути провідним. До того ж ідея гендерно-орієнтованого виховання сьогодні набуває особливого значення у реформуванні освіти в напрямку її гуманізації та формування гуманістичного світогляду особистості.

Виходячи з аналізу праць науковців (Ш. Амонашвілі, В. Андрущенко, О. Асмолова, Г. Балла, І. Беґа, А. Брушлінського, І. Лернера, І. Якиманської та ін.), можна зазначити, що поняття гуманізація входить до системи світоглядних категорій, завдяки чому ідея *гуманізації* найбільш повно відповідає ідеям *егалітарності* й *толерантності*, які є остаточною метою *гендерного виховання*.

Гуманізація стає “ключовим моментом нового педагогічного мислення”, що свідчить про поворот школи до дитини, повагу до її особистості, гідності, довіру до неї, прийняття її особистісних цілей, запитів та інтересів [12, с. 6]. Як бачимо, *принцип гуманізації* в цьому контексті

поєднується з головними принципами гендерного виховання, яке “понад усе прагне врахування індивідуальності кожної людини (учня/учениці) шляхом подолання в навчально-виховному процесі дискримінаційних щодо статі практик” [9, с. 218].

Практика гендерної освіти презентує, як базову умову, впровадження гендерної ідеології в навчально-виховний процес *принципу толерантності* (лат. *tolerantia* – терпіння). Ми розглядаємо толерантність як свідчення *гуманістичного світогляду* особистості, оскільки “толерантність – це повага, сприйняття та розуміння різноманіття культур нашого світу, форм самовиявлення людської особистості; це те, “що уможлиблює досягнення миру й веде від культури війни до культури миру” [8, с. 12].

У зв'язку з індивідуалізацією навчання вчені все активніше досліджують характеристики саме *гендерної толерантності* і трактують її як світоглядну категорію, і рівень її сформованості – це не лише відтворення індивідуальної характеристики особистості, а також відображення рівня гендерної толерантності суспільства. При цьому наголошується, що лише в разі готовності людини (учениці/учня, студента/студентки, учительки/учителя, викладача/викладачки) до того, щоб бачити, виявляти та протидіяти проявам сексизму та не допускати їх у повсякденному житті та в освітній практиці, можна говорити про високий рівень гендерної толерантності особистості [9, с. 225].

Висновки. Враховуючи всі вище окреслені ідеї і позиції, хотілося б підкреслити, що нова організація навчально-виховної діяльності студентів в освітньому закладі має являти собою *комплексну інноваційну систему* творчого осмислення провідних ідей гуманістичної освіти, усвідомлення сутності і провідних ідей гендерної ідеології, розвитку гуманістичної спрямованості світосприйняття майбутнього фахівця.

Сутністю сучасного процесу навчання має стати не лише збагачення особистості певною сумою знань чи формування навичок практичної діяльності, а всебічна підготовка людини до життя у мінливому інформаційному просторі. Головним принципом навчально-виховного процесу має стати пріоритет людини як особистості, забезпечення умов реалізації можливостей саморозвитку, спрямованість на формування толерантного світогляду. Навчальний процес має здійснюватися на основі плюралістичної методології соціального пізнання, дискурсних технологій організації навчання та виховання особистості, підвищення ролі самостійної роботи та самоосвіти студентів, навчальної практики.

Зміна моделі освіти можлива лише на основі збагачення новими способами трансляції соціокультурного досвіду, опорі на нові освітні гуманістичні ідеали і егалітарні цінності. Це означає, що фундаментом, відправною точкою та, зрештою, й результатом освіти, є формування особистості нового типу, яка мислить, інтерпретує дійсність поза межами стереотипів, штампів і “стандартів”.

Література

1. Андреев А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: Опыт философского методологического анализа / А. Л. Андреев // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 19–27.
2. Андрущенко В. П. Філософія освіти ХХІ століття : у пошуках перспективи / В. П. Андрущенко // Філософія освіти : Наук. часопис. – 01.2006. – № 1. – С. 6–12.
3. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) / Г. О. Балл. – [2-ге вид.]. – Житомир : ПП “Рута”, Вид-во “Волинь”, 2008. – 232 с.
4. Беленька Г. В. Формування фахової компетентності студентів під час навчання у вищому навчальному закладі / Г. В. Беленька // Вісн. Київ. міжнар. ун-ту : Серія “Педагогічні науки, психологічні науки”. – К., 2002. – Вип. 1. – С. 29–35.
5. Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 11–17.
6. Гендерні аспекти державної служби: монографія / [Пірен М., Грицяк Н., Василевська Т., Іваницька О.]. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2002. – 335 с.
7. Грицяк Н. В. Гендерний підхід у теорії та практиці державного управління / Н. В. Грицяк // Вісн. держ. упр. – 2003. – № 4. – С. 71–76.
8. Декларація принципів толерантності, схвалена Генеральною конференцією ЮНЕСКО на II 28-й сесії в Парижі 16 листоп. 1995 р. // Віче. – № 11 (128). – 2002. – С. 12–13.
9. Дороніна Т. О. Теоретико-методологічні засади гендерної освіти та виховання учнівської молоді : монографія / Т. О. Дороніна; НАПН, Інститут вищої освіти, КДПУ, МОНМС України. – Кривий Ріг : Вид. дім, 2011. – 331 с.
10. Лопатинська В. В. Формування гуманістичних цінностей підлітків у позашкільних навчальних закладах туристсько-краєзнавчого профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук / В. В. Лопатинська. – К., 2008. – 30 с.
11. Кузнецова В. Г. Формування гуманістичних цінностей майбутніх вчителів : автореф. дис. ... канд. пед. наук / В. Г. Кузнецова. – Луганськ, 2001. – 29 с.
12. Мейдер В. А. Концепция гуманизации и гуманитаризации образования: сущность, направления, проблемы / В. А. Мейдер. – Волгоград : Изд-во Волгогр. гос. ун-та, 1998. – 60 с.
13. Мясичев В. Н. Проблема личности и ее роль в вопросах соотношения психологии и физиологии / В. Н. Мясичев // Исследование личности в клинике и экспериментальных условиях / под ред. В. Н. Мясичева, Б. Д. Карвасарского : труды Ленингр. науч.-исслед. ин-та им. В. М. Бехтерева. – Т. 4. – Л., 1969. – С. 14–16.
14. Філософія освіти : навч. посібник / за заг. ред. В. Андрущенка, І. Предборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.

Отримано 14.01.2015

Summary

Bulatova Lyudmila. Formatting of humanistic worldview of person: gender approach.

This article highlights some aspects of the formation of the humanist worldview of a person. It shows value of gender ideology in shaping new ideological orientations of modern person. It displays the need for implementation of the integrated innovation system of educational activities for students into the national educational practice, based on principles of gender equality, tolerance and humanism to provide new ways of broadcasting sociocultural experience and egalitarian values.

Keywords: *humanism, humanistic worldview, educational process, gender ideology, gender stereotypes, egalitarianism, androgynous consciousness.*